

УДК 371.2 (09)

О.В. Вознюк

ЦІЛЬОВІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ШКОЛЯРА

Обґрунтовується інтегральний підхід до аналізу цільових орієнтирів розвитку сучасного школяра. Показано, що сучасний школяр як зростаюча особистість має сформувати філософську рефлексію, яка дає можливість усвідомлювати світ за допомогою узагальнених теоретичних конструктів, всезагальних філософсько-природничих категорій, що сприяє піднесенню на рівень фундаментального знання та кристалізує глобальні стратегічні та конкретні тактичні цілі, на які має орієнтуватися учень. Обґрунтовано три фундаментальні розвивальні орієнтири освітніх цілей – формування гармонійної особистості, компетентного фахівця та громадянина-патріота.

Ключові слова: мета, цільові орієнтири, акмеологічний, акмецільовий, акмесинергетичний підхід, педагогічна телеологія, парадоксальне мислення, гармонійна особистість, компетентний фахівець.

Постановка проблеми. Мисленнєве передбачення кінцевого результату педагогічного процесу – це один з його наріжних аспектів. Загальна мета освіти відображається в державних документах і конкретизується в програмах з окремих навчальних предметів, підручниках, посібниках, дидактичних матеріалах.

При цьому освітня мета має узгоджуватися з метою життя людини, яка залучена до освітнього процесу. У противному разі освіта перетворюється на формальну освітню інституцію, яку можна охарактеризувати словами П.Вайцвайга, який зазначав: "Багато шкіл і коледжів, на жаль, не готують

випускників до реального життя. Люди лише одержують свідоцтво про освіту, що не відображає рівень їх знань. Сучасні методи навчання незграбні і архаїчні, вони засновані на помилкових засадах: голови учнів забиваються заздалегідь відібраним інформаційним матеріалом в певному контексті, замість того щоб надихнути і спрямувати їх серця і думки до незалежного сприйняття знань в атмосфері довіри, свободи і реальної відповідальності перед навколишнім світом. Недивні тому і результати численних щорічних опитів, які засвідчили, що значна кількість випускників коледжів всіх віків за минулі дванадцять місяців не прочитала жодної книги. Школа викликала у них лише огиду до навчання. Інститути освіти не роблять нічого для того, щоб розвинути в молодій людині елементарні якості, необхідні для повного, активного і змістовного життя; я маю на увазі мужність, співчуття, терпіння, усвідомлення дійсної шкали цінностей і ідеалів, уміння спостерігати, роздумувати, прагнення пізнати себе, тонкість сприйняття, творчу активність, винахідливість, любов до всього живого і пошану до закону" [4, с. 85].

Відповідно, як вважають деякі дослідники, сьогоденне суспільне замовлення спрямоване на формування людини-гвинтика, людини-користувача, людини-споживача, носія сучасної масової культури, що, у свою чергу, посилює тенденцію до *масовізації освіти*. Ілюструють цей висновок слова А.А. Фурсенка, міністра освіти Росії (2007), який визнав, що головним завданням системи освіти є виховання не людини-творця, а споживача відкриттів інших людей: "недоліком радянської системи освіти була спроба формувати людину-творця, а зараз завдання полягає в тому, щоб виростити кваліфікованого споживача, здатного кваліфіковано користуватися результатами творчості інших". Інший міністр освіти Росії, Д. В. Ліванов (2012): "Готувати треба не розробників технологій, а фахівців, які можуть адаптувати запозичені технології". За таким підходом постає питання щодо того, хто буде створювати нові технології – чи не споживачі?

Зазначений освітній орієнтир постає однією з причин *освітньо-педагогічна криза*, яка, на думку С.У. Гончаренка, значною мірою зумовлена

фрагментарним способом осягнення людиною реальності [8], що впливає з прагматично-інструментальним способом осягнення та освоєння реальності людиною.

Для того щоб перебороти тенденцію щодо такого фрагментарного світобачення сучасний школяр як зростаюча особистість має сформувати піднятися філософську рефлексію, яка дає можливість усвідомлювати світ за допомогою узагальнених теоретичних конструктів, всезагальних філософсько-природничих категорій, що сприяє піднесенню на рівень фундаментального знання та кристалізує глобальні стратегічні та конкретні тактичні цілі, на які має орієнтуватися учень.

Тим більше, що у нашому суспільстві, як засвідчують наукові дослідження, менше трьох відсотків людей досягають у багато разів більше, ніж усі інші разом узяті. І одна з основних якостей, що відрізняє цих успішних особистостей від загальної маси людей, – це наявність ясних цілей і вміння жити, плануючи свої життя. Наочно про це засвідчив експеримент, розпочатий в 1953 році в Гарвардському університеті (США). До всіх випускників звернулися з питанням про те, чи є у них мета в житті і чи притаманне їм прагнення досягти цієї мети. Виявилося, що менше трьох відсотків студентів ставлять перед собою конкретні цілі і мають хоча б якесь уявлення про те, чого вони хочуть від життя. Протягом наступних 25 років, спостерігаючи за їх успіхами, було виявлено, що ці випускники досягли значно більше, ніж усі інші у всіх сферах життя.

Суттєво, що, як довели науковці (І.Д. Бех, А.В. Петровський, В. Франкл, Е. Фромм та ін.), сенс життя впливає з його мети, з його цільового аспекту. П. В.Анохін розглядав людину як функціональну систему, системотвірним чинником якої є шуканий кінцевий результат, що забезпечує продуктивний саморозвиток людини у новому середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Одним з потужних дослідницьких інструментів аналізу будь-якого наукового і, взагалі, життєвого явища постає акмеологічний (акмецільовий, акмесинергетичний) підхід, який

дозволяє вивчити сутність того чи іншого явища під кутом зору мети його розвитку, акцентуючи увагу на його вершинних – "акме" – аспектах, які дослідники (Н.В. Кузьміна, О.О. Бодальов, В.П. Бранський, Ю.А. Гагін, А.О. Деркач, С.Д. Пожарський, П.О. Флоренський та інші) розглядають як "внутрішнє, загальне, відносно стійке, пізнаване мисленням підґрунтя явищ, і характеризується основною вершинною ознакою, що проявляється у наступних властивостях, які розкривають сутність визначення акме: вищий ступінь будь-чого; вищий ступінь розвитку; вершина, квітуча сила, досконалість; вершина, як зрілість усього; вершина досконалості у людині; вершина, розквіт здібностей людини; вершина як фізична, особистісна і суб'єктивна зрілість людини; вершина в обраній професійній діяльності; вершина як результат діяльності; вершина, як реалізація творчих здібностей; вершина досконалості і могутності" [18, с. 5-6].

Зазначені аспекти педагогічної телеології є предметом вивчення низки вітчизняних учених (О.А.Дубасенюк, Т.А.Ільїна, І.П.Підласий, Н.Ф.Тализіна та ін.), які висвітлюють різні підходи до розуміння педагогічних цілей, а також співвідношення цілі й мети у контексті педагогічної діяльності [7; 14]. Однак актуальним залишається розробка цілісного інтегрального підходу до аналізу педагогічних цілей.

Мета статті спрямована на окреслення інтегрального підходу щодо обґрунтування цілей розвитку сучасного школяра.

Виклад основного матеріалу. Як засвідчує аналіз сучасної соціокультурної ситуації та відповідних наукових джерел, серед педагогічних пріоритетів, які виділяють науковці, проблема цілеутворення постає найважливішим мотиваційним механізмом реалізації процесу розвитку педагогічних явищ. Дійсно, мета є необхідною умовою цього процесу, без якого останній неможливо здійснити. Н. В.Кузьміна зазначає, що слід завжди пам'ятати, що у реальному педагогічному процесі мета – визначальний чинник. Вона допомагає добирати зміст навчання, його методи і форми. Таким чином, мета стає тим стрижнем, навколо якого педагог поєднує всі педагогічні засоби в

систему, визначаючи місце кожного з них. Глибоке розуміння викладачем мети навчання і виховання, як правило, веде його до пошуків ефективних засобів їх досягнення, зумовлює його творче ставлення до педагогічної праці. Байдужість до цілей педагогічного процесу робить викладацьку працю неусвідомленою, стихійною, веде до невиправданих витрат часу і сил, що, у свою чергу, негайно позначається на ставленні школярів до навчального предмету [14, с. 44].

Розглянемо телеологічний аспект розвитку людини у контексті навчально-виховної сфери. У законі України "*Про освіту*" зазначається: "метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня народу, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями" [11, с. 3-4]. У "*Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті*" наголошується, що "головна мета української системи освіти – створити умови для розвитку самореалізації кожної особистості як громадянина України, формувати покоління здатні навчатися впродовж життя, створювати й розвивати цінностей громадянського суспільства" [15, с. 4-5].

"Метою виховання є формування морально-духовної життєво компетентної особистості, яка успішно самореалізується в соціумі як громадянин, сім'янин, професіонал. Виховна мета є спільною для всіх ланок системи виховання та є критерієм ефективності виховного процесу" [Основні орієнтири виховання учнів].

Відповідно, можна диференціювати *три глобальні цілі освіти* у контексті триєдиного розвитку: *1) гармонійна особистість; 2) громадянин-патріот; 3) компетентний фахівець.*

Зрозуміло, що цілісний розвиток людини у контексті цього триєдиного формування трьох її аспектів передбачає *цілісний й комплексний розгляд зазначеного процесу, коли формування особистості, фахівця і громадянина*

мають вивчатися спільно у площині загальних методологічних принципів у контексті спільного вивчення й аналізу особистісної, ціннісної і діяльнісної життєвих сфер людини, які реалізуються у трьох способах пізнання і освоєння дійсності людиною та людством взагалі – *гносеології, праксеології та аксіології*, котрі, у свою чергу, корелюють із трьома фундаментальними аспектами перетворення людини – *освітою, навчанням та вихованням*.

Суттєво, що зазначений **фундаментальний тріадний методологічний принцип** диференціації суспільної реальності відповідає компетентнісному підходу до формування загальноєвропейського освітянського простору, відповідно до якого формування професійної компетентності майбутнього педагога здійснюється за трьома напрямками (фахова підготовка, методологічна культура, педагогічна творчість), що співвідноситься з *узагальненою класифікацією моделей сучасного фахівця*, яка, відповідно до А.А. Сбруєвої, включає 1) модель діяльності, 2) модель професійних характеристик, 3) модель розвитку [19, с. 159].

Виходячи з викладеного вище можна диференціювати **три глобальні педагогічні цілі розвитку людини** (які, в принципі, відповідають трьом традиційним цілям уроку – освітній, виховній і розвивальній та співвідносяться із трьома класичними суб'єктами колективного наукового пошуку – *генератором ідей, ерудитом, критиком*): **гносеологічну** – формування особистості через освіту як цілісну систему; **праксеологічну** – формування фахівця через навчання; **аксіологічну** – формування духовно-моральної особистості через виховання.

Зазначене вище дозволяє дійти висновку про те, що *еталонною освітньою системою (як і еталонним педагогом-професіоналом), яка відповідає еталонному ж освітньо-розвивальному середовищу, постає така система, яка інтегрально-комплексним чином реалізує зазначену вище триєдину мету – формування фахівця, патріота та особистості. Відповідно, найбільш повною й довершеною педагогічною парадигмою (педагогікою) має бути така*

холістична парадигма, котра виражає (на теоретико-методологічному та практико-технологічному рівнях) зазначений вище висновок.

Розглянемо розвивальні орієнтири зазначених освітніх цілей.

1. Розвиток особистості

Сутністю особистості, необхідною і достатньою умовою її кристалізації, за визначенням, виступає свобода людини від детермінізму – причинної зумовленості світу (Всесвіту, буття в цілому).

За таких умов людська особистість вільна як від світу, так і від самої людини, сформованої в цьому світі і яка постає його елементом. Психологічний механізм такої свободи передбачає наявність самосвідомості людини, що дозволяє її ***рефлексувати*** – тобто усвідомлювати себе, дивитися на себе з боку.

Принципово важливо відзначити, що така позиція стороннього спостерігача, що передбачає здатність особистості подивитися з боку на себе як на істоту, детерміновану буттям, в яке вона інтегрована, – така позиція передбачає здатність дивитися з боку на все це цілісне буття, в якому його елементи пов'язані воєдино причинно-наслідковими зв'язками (такий відсторонений погляд постає, з позиції квантової фізики, принципом, який творить реальність – див. парадокс "*Спостерігач*").

Як бачимо, кристалізуючий особистість погляд з боку передбачає акт дистанціювання особистості від буття як ціле, тобто трансцендування, вихід за його межі.

Цей акт трансценденції кристалізує особистість на основі зазначеної ***трансцендентної позиції*** – позиції, що дозволяє особистості піднятися над буттям, Всесвітом, тобто бути поза меж усілякої реальності. Зазначений же процес, у свою чергу, означає ототожнення особистості з якимось *X* – таємною і парадоксальною позамежною і вільною від світу сутністю, яку здавна називають ***Богом*** (Абсолютом, Творцем).

Відтак, бути особистістю означає вступити у певну реляцію щодо Абсолютного, що передбачає особливу сенситивність людини як особистості до

світоглядно-ціннісних, філософських проблем, до пізнання буття в цілому, осягнення найбільш загальних законів Усесвіту, суспільства та людини.

Сам же процес подолання особистістю буття, вихід за його межі передбачає філософську рефлексію як здатність особистості дивитися на буття як на певну єдину абстрактну реальність, як на *ЦІЛІСНІСТЬ*.

Ця здатність сприймати (усвідомлювати і розуміти) буття, Всесвіт як цілісність передбачає розуміння цієї цілісності як єдності всіх її аспектів і елементів, їх загального взаємозв'язку – зв'язку всього з усім, на підставі чого і створюється Всесвіт як *Ціле, Тотальне, Єдине*.

Зазначений висновок, у свою чергу, виявляє низку науково-теоретичних і ціннісно-поведінкових наслідків, один з яких полягає в необхідності особистості володіти ***парадоксально-діалектичним мисленням***, що дозволяє усвідомлювати принцип єдності світу, загального зв'язку явищ, що у соціальному аспекті реалізується як принцип справедливості і правди ("свободи, рівності, братерства").

Саме парадоксально-діалектичне, "нейтральне" мислення дає людині можливість побачити єдність світу в контексті інтеграції безлічі як подібних один одному, так і полярних, що виключають один одного, елементів, поєднати воедино які можна тільки за допомогою ***нейтрально-парадоксальної гносеологічної позиції***, яка реалізує *дипластію* – властивого тільки людській свідомості психологічного феномена ототожнення двох елементів, які одночасно виключають один одного.

Прикладом дипластії може слугувати така фігура мови, як оксиморон – "живий мрець", "сильна слабкість" і ін., що знаходить відображення в орієнтальній мудрості: як говорив Лао-цзи, "Для того, щоб щось зменшити, безумовно, слід спочатку збільшити. Для того, щоб послабити, безумовно, слід спочатку надати сил. Для того, щоб скинути, безумовно, спочатку слід звеличити. Для того, щоб взяти, безумовно, слід дати. Це називається витонченою мудрістю". Й ще: "будь зігнутим, і ти залишишся прямим; Будь незаповненим, і ти будеш повним. Будь зношеним, і ти залишишся новим".

У психології диспластія реалізується у вигляді категорій *бісоціації* (або бісоціативності, яка, на відміну від асоціативності, є здатністю людини до створення абсолютно нових, нетривіальних зв'язків – це поєднання того, що ніколи ще не було поєднане через інтеграцію декількох елементів і формування з них нової цілісності), парадоксальному (багатозначному, сутінковому) мисленні, енантіосемії (подвійність, парадоксальність смислів), "операціональній інтеграції" [9, с. 79; 17; 3], парадоксальному світорозумінні.

Суттєво, що парадоксальність як нейтральний феномен виступає сутністю творчих і геніальних людей, що відрізняються амбівалентністю їх психічної організації.

С точки зору психофізіологічних механізмів, мислення людини на вищому його рівні розвитку має бути багатозначним і парадоксальним, оскільки розвиток мислення йде від правопівкульового емоційно-образного, багатозначного мислення (що дозволяє психізувати світ, сприймати його як тотальну єдність, єдине емоційне ціле) до лівопівкульового абстрактно-логічного, однозначного мислення (що здійснюється за принципом "або – або" і в його крайньому виразі призводить людину до дискретного шизоїдного світосприймання, яке розщеплює, деталізує, атомізує світ на окремі елементи), а від нього до творчого парадоксального мислення, сполучаючого право- і лівопівкульові стратегії пізнання та опанування світом [Брагіна], що має місце в стані функціональної синхронізації півкуль, коли, як свідчать енцефалографічні дослідження [24], в стані медитації, що поєднує протилежні когнітивні модуси – частина і ціле, просте і складне, єдине і множинне...

Це передбачає інтеграцію художника та мислителя, наукового та міфологічного, раціонального та ірраціонального, що виявляє Істину, в якій поєднуються протилежності та формується дипластія [21].

Парадоксальне мислення втілюється у некласичних (багатозначних, модальних та ін.) логіках, основи яких можна знайти у глибинах стародавньої мудрості – у контексті чотирьох альтернатив індійської логіки, де в сфері відносин логічних термінів твердження і заперечення виявляються чотири

логічно рівнозначні альтернативи: або твердження; або заперечення; і те, і інше одночасно; ні те, ані інше [20].

Саме в стані парадоксального мислення реалізуються творчі акти, в яких людина відкрита невизначеності, парадоксу, виявляючи дипластію і на її основі – "сутінкові напівсутності" – центральні цілісні релігійно-міфологічні категорії, що дозволяють проводити узагальнення і на основі гнучкої асоціативності досягати смислової єдності, сполучаючи різні і часто протилежні феноменологічні і понятійні ряди реальності.

Таким чином, бути особистістю як вільною сутністю передбачає бути богом, а також володіти парадоксальною здатністю бачити і втілювати єдність у всьому суцільному, що реалізує нейтрально-парадоксальну праксеологічну (поведінково-діяльнісну), гносеологічну та аксіологічну позиції людини.

2. Розвиток компетентного фахівця

Фахівець, це, перш за все, діяч. Теорія діяльності вітчизняної психолого-педагогічної школи виділяє декілька видів діяльності. Відповідно, можна говорити про розуміння онтогенетичної траєкторії діяльності: гра → навчання → праця (О.М. Леонтьєв). Загалом, виокремлюють такі види діяльності, як гра, навчання, пізнання, мислення, праця, спілкування, мовлення, життєво-практична діяльність та ін. (Б.Г. Ананьєв, С.Л. Рубінштейн, О.М. Леонтьєв й ін.).

Відтак, актуальним є завдання класифікувати види діяльності та диференціювати найбільш фундаментальні з них, оскільки мислення, спілкування, навчання, пізнання присутні у грі та праці наскрізним чином. Саме універсальна парадигма розвитку, яку ми розробляємо, дозволяє зрозуміти, що діяльність як діалектична категорія виявляє три діалектичних етапи саморозгортання (теза – антитеза – синтез):

гра (діяльність, яка не спрямована на досягнення прагматичних цілей та існує заради себе як суб'єкт-суб'єктний феномен) →

праця (діяльність, спрямована на досягнення певних прагматичних цілей, що виявляє суб'єкт-об'єктний інструментальний характер) →

творчість (діяльність, яка повторює гру, але на вищому рівні розвитку, оскільки вона має характеристики як гри – спонтанної, самодетермінованої активності, так і праці – активності, яка виявляє певний практичний результат).

Відтак, творчість – це надситуативна діяльність, що, подібно до гри, реалізується заради самої себе, подібно до принципу "мистецтво заради мистецтва" [1; 13].

Таке розуміння дозволяє констатувати, що творчість постає діяльністю, що вільна від детермінізму світу та кристалізує свободу людини, що проявляється у контексті механізмів внутрішньої мотивації. Як доводять психологічні дослідження, формування внутрішньої мотивації до певного виду діяльності реалізується на основі розвитку творчої складової вихованця, коли сприяння формуванню творчої особистості постає головним моментом у кристалізації внутрішньої мотивації поведінки людини.

Творчість як інтегральна синергійна сутність знаходить найбільш яскраве втілення у площині концепції розвитку *“таланту як синтезу талантів”*. У цьому зв’язку доречно навести теорію та практику М. П. Щетиніна з розвитку таланту, що він описав у книзі *“Збагнути неосяжне”* (1986 р.). М.П.Щетиніним було висловлене припущення, що здібність до одного виду діяльності складається зі спроможностей до інших, тому талант може розумітися як синтез множини талантів. Відповідно, завдання з розвитку кожної здібності має бути одночасно і задачею розвитку *“побічних”* здібностей.

Отже, як вважає М.П.Щетинін, щоб виховати спеціаліста, треба, крім турботи про конкретну спеціалізацію, розвивати *“людину взагалі”*, людину в цілому, що сполучає різні моделі поведінки та володіє різними стилями діяльності, виявляючись багатогранною творчою істотою [23, с. 101-102], яка поєднує багато іноді суперечливих рис, що можуть заперечувати одна одну. Саме тому, як довели психологічні дослідження, творчі особистості є парадоксальними істотами, що характеризуються взаємовиключними особливостями [Дорфман] та складають систему множини талантів, які можна сфокусувати у тріадній структурі, яку ми окреслили вище.

Цей принцип М.П. Щетиніна став засадовим для ідеї школи-комплексу, яка в початковому вигляді розглядалася як спілка шкіл: загальноосвітньої, музичної, художньої і хореографічної.

3. Формування громадянина

У “Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності” зазначається, що мета громадянського виховання постає комплексною метою, яка спрямовується на формування **особистості, патріота, фахівця** – “свідомого громадянина, патріота, професіонала, тобто людини, з притаманними їй особистісними якостями, з рисами характеру, світоглядом і способом мислення, вчинками та поведінкою, спрямованими на саморозвиток та розвиток демократичного громадянського суспільства в Україні”. [12]

При цьому **патріотичне виховання постає основою громадянського розвитку, а останній відноситься до першого як загальне до особливого.**

Громадянськість – духовно-моральна цінність, світоглядна і психологічна характеристика особистості, що визначає її обов'язок і відповідальність перед співвітчизниками, Батьківщиною. [22, с. 38]

Вищим рівнем патріотизму є розвинена національна самосвідомість, що передбачає усвідомлення людиною себе як часткою національної (етнічної) спільноти, носієм національних (етнічних) цінностей та ґрунтується на національній ідентифікації, вбирає в себе віру в духовні сили своєї нації, її майбутнє, почуття відповідальності перед своєю нацією; вміння осмислювати моральні та культурні цінності, історію, звичаї, обряди, символіку. [5]

Громадянсько-патріотичний аспект особистості пов'язаний із самоідентифікацією особистості та її національною ідентифікацією (самосвідомістю) як феноменом об'єктивної реальності; як універсальною характеристикою спільноти; як каузальним імперативом; як виявом національної психології; як процесом переосмислення понять для адекватного вираження нових реалій і різних аспектів буття нації [2]

Загалом, громадянсько-патріотичний феномен пов'язаний із здатністю

людини до самозречення та ідентифікації себе із соціумом, що передбачає самоусвідомлення як вихід за егоцентрично-прагматичні межі, піднесення над актуальною ситуацією, здатність подивитися на себе збоку, спроможність до емпатійної асоціації себе з іншими: О.К. Тихомиров у книзі "Психологія мислення" пише про те, що однією з головних ознак мудрої людини є її здатність до емпатійної інтеграції у навколишнє середовище, спроможність перейматися думками та психологічними станами інших, залишаючись при цьому собою, не втрачаючи почуття самототожності, усвідомлення себе. Це, у свою чергу, передбачає поєднання двох протилежних установок – асоціації і дисоціації, тобто станів "Я" і "не-Я", що передбачає розвиток парадоксально-діалектичного творчого мислення (відкритого невизначеності, амбівалентності), сприйняття та освоєння дійсності.

Висновки. Відтак, три представлені цільові орієнтири певним чином узгоджуються та інтегруються у площині зазначеного творчого мислення, здатного сприймати світ як цілісність завдяки розвитку *філософської рефлексії*, яка дає можливість усвідомлювати світ за допомогою узагальнених теоретичних конструктів, всезагальних філософсько-природничих категорій, що сприяє піднесенню на рівень фундаментального знання та кристалізує глобальні стратегічні та конкретні тактичні цілі, на які має орієнтуватися учень.

Список використаної літератури:

1. Богоявленская Д.Б. Интеллектуальная активность как проблема творчества / Д.Б. Богоявленская. – Ростов-на-Дону : Изд-во РГУ, 1983. – 173 с. – С. 34-59.
2. Борисов В. В. Теоретико-методологічні засади формування національної самосвідомості учнівської та студентської молоді : Автореферат ... дис.докт.пед.наук. – 13.00.07 – теорія та методика виховання. –Тернопіль, 2006. – 35 с. – С. 16.
3. Брагина Н. Н. Функциональные асимметрии человека / Н.Н. Брагина, Т.А. Доброхотова. – М.: Медицина, 1988. – 288 с.

4. Вайнцвайг П. Десять заповедей творческой личности. – М.: Прогресс, 1990. – 192 с.
5. Вишневський О.І. Ще раз про народження громадянина. Національність і громадянськість у сучасному українському вихованні // Освіта – 2002. – 13 лютого. – С. 6-7.
6. Вознюк О.В. Розвиток особистості педагога в умовах цивілізаційних змін: теорія і практика : Монографія / О.В.Вознюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2013. – 608 с.
7. Вознюк О.В. Цільові орієнтири розвитку особистості у системі освіти: інтегративний підхід: Монографія / О.В. Вознюк, О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 684 с.
8. Гончаренко С. Фундаментальність професійної освіти – потреба часу // Педагогічна газета. – 2004. – № 12 (125). – С. 3.
9. Горелов И.Н. Разговор с компьютером: Психолингвистический аспект проблемы / И.Н. Горелов. – М.: Наука, 1987. – 256 с.
10. Дорфман Л. Я. Основные направления исследований креативности в науке и искусстве / Л. Я. Дорфман, Г. В. Ковалева // Вопросы психологии. – 1999. – № 2. – С. 101-106.
11. Закон України "Про освіту". – К.: Генеза, 1996. – 36 с.
12. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності //Педагог.газета. –2000. – № 6 (72). – 6 с. – С. 5.
13. Кудрявцев В. Т. Выбор и надситуативность в творческом процессе: опыт логико-психологического анализа проблемы / В. Т. Кудрявцев // Психологический журнал. – 1997. – Т. 18. – № 1. – С. 16–30.
14. Методика воспитательной работы: учеб пос. для студ. высш. пед. учеб. заведений / под ред. В.А.Сластенина. – М.: Академия, 2002. – 114 с.
15. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. Проект. – К.: Шкільний світ, 2001. – 16 с.

16. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів // Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, 31.10.2011, №1243.

17. Петров М.К. Самосознание и научное творчество / Петров М.К. – Ростов-на-Дону: Изд. РГУ, 1992. – 220 с.

18. Професійна педагогічна освіта: акме-синергетичний підхід : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 389 с.

19. Сбруева А.А. Порівняльна педагогіка / А.А. Сбруева. – Суми: Університетська книга, 2005. – 320 с.

20. Урманцев Ю. А. О формах постижения бытия / Ю. А. Урманцев // Вопросы философии. – 1993. – № 4. – С. 89–105.

21. Церетели С. Б. Диалектическая логика / С. Б. Церетели. – Тбилиси: Мецниереба, 1971. – 468 с.

22. Шинкарук В.І. Філософський словник. – К.: Наукова думка, 1986. – 796 с. – С. 38.

23. Щетинин М. П. Объять необъятное. Записки педагога / М.П.Щетинин. – М.: Педагогика, 1986. – 176 с.

24. Murphy M. Contemporary meditation research / M.Murphy, S.Donovan. – San Francisco, Esalen Institute Press, 1985. – 234 p.

Вознюк А.В. Целевые ориентиры развития современного школьника.

Обосновывается интегральный подход к анализу целевых ориентиров развития современного школьника. Показано, что современный школьник как растущая личность должен сформировать философскую рефлексию, которая дает возможность осознавать мир с помощью обобщенных теоретических конструктов, всеобщих философско-естественнонаучных категорий, что способствует подъему на уровень фундаментального знания и кристаллизует глобальные стратегические и конкретные тактические цели, на которые должен ориентироваться ученик. Обоснованы три фундаментальные развивающие ориентиры образовательных целей – формирование гармоничной личности, компетентного специалиста и гражданина-патриота.

Ключевые слова: цель, целевые ориентиры, акмеологический, акмецелевой, акмесинергетический подход, педагогическая телеология, парадоксальное

мышление, гармоничная личность, компетентный специалист.

Voznyuk O. V. Targets of the development of contemporary pupil.

An integrated approach to the analysis of the targets of the development of contemporary schoolboy is grounded. It is shown that contemporary schoolboy as a growing personality needs to rise to form the philosophical reflection, which gives the opportunity to understand the world through generalized theoretical constructs, universal philosophical and natural categories that provides rise to the level of fundamental knowledge and crystallizes global strategic and tactical objectives, on which the pupil should focus. Three fundamental developmental landmarks of the educational goals are grounded, specifically, the formation of a harmonious personality, competent specialist and citizen-patriot.

Keywords: objective, aiming orientations, acmeological, acmegoal, acmesynergetic approach, pedagogical teleology, paradoxical thinking, harmonious personality, competent person.

ЗАЯВКА НА ДРУК СТАТТІ	
Прізвище, ім'я та по батькові	Вознюк Олександр Васильович
Науковий ступінь	доктор педагогічних наук
Учене звання	доцент
Посада	професор кафедри дошкільної освіти і педагогічних інновацій
Місце роботи автора статті (без скорочень)	Житомирський державний університет імені Івана Франка
Службова чи домашня адреса	10029, Житомир, вул. Хлібна, 34, кв. 80
Контактні телефони	096-700-29-03
E-mail	alexvoz@ukr.net
Назва статті	"Цільові орієнтири розвитку сучасного школяра"
Даю згоду на друк матеріалів, які надіслано на електронну адресу rozkvit2012@gmail.com, та використання персональних даних	